

УДК 378.09

DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-2-256-265

Professional training of marine specialists in Ukraine as a component of international maritime educational space

Професійна підготовка фахівців морської галузі в Україні як компонент світового морського освітнього простору

Serhiy Voloshinov,
candidate of pedagogical sciences,
associate professor

Сергій Волошинов,
кандидат педагогічних наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0001-9127-9999>

s_voloshinov@ukr.net

Kherson State Maritime Academy

Херсонська державна морська академія

✉ 20 Ushakova St.,
Kherson, 73000

✉ вул.Ушакова, 20, м.Херсон,
73000

Original manuscript received August 19, 2018

Revised manuscript accepted September 22, 2018

ABSTRACT

The research of our article actualizes the modern problems of professional training for future marine specialists in Ukraine. There is analysis of international (Code and International Convention on Standards of Training Certification and Watchkeeping for seafarers with Manila Amendments, International maritime organization recommendations, Directive 2008/106/EC of the European Parliament and of the Council etc.) and national regulatory documents on the maritime industry (Order “On the introduction of a system of quality standards in educational institutions subordinated to the Ministry of Education and Science, Youth and Sports, which provide training for crews of seagoing vessels”, Order of the Infrastructure Ministry of Ukraine “On Approval of the Strategic Plan for the Development of River Transport for the Period until 2020”, The Resolution “On Approval of the Marine Doctrine of Ukraine for the Period until 2035”, The Resolution On Approval of the List of Knowledge Fields and Specialties under which Higher Education Institutions are Prepared, The Order “On Approval of the Strategy for the Development of Seaports of Ukraine for the Period until 2038”, Strategy for the implementation of the provisions of the directives and regulations of the European Union in the field of international maritime and inland water transport (roadmap) etc.) and the state of reform for the maritime industry in Ukraine in accordance with international standards is carried out. There are problems in the field of maritime education, which are related to the implementation of international and the development of new educational and industry standards. The importance of the development of national sectoral qualifications frameworks in the maritime industry was emphasized. The role of social and humanitarian disciplines in the process of formation of future marine officers is emphasized. The main tendencies and directions of marine education development with modern technologies usage in future are presented.

Keywords: *marine education, marine industry, training of specialists, educational space.*

Постановка проблеми. Особливості та специфіка професійної підготовки фахівців морської галузі України обумовлені процесом інтеграції в світовий освітній простір. Специфіка роботи на морському флоті вимагає єдності підходів при вирішенні завдань щодо забезпечення безпеки мореплавства. Нині професія моряка стає все більш затребуваною і необхідною. На засіданні “круглого столу” в Одеському регіональному філіалі Інспекції з питань підготовки та дипломування моряків [3] було зазначено про важливість постійно підтримувати на міжнародному рівні всю систему освіти і професійної підготовки українських моряків, а також висувати особливі вимоги до того, щоб дипломи української системи освіти і підготовки моряків відповідали їх кваліфікації і знанням.

Аналіз актуальних досліджень. Вивченню питання про професійну підготовку морських фахівців присвячено наукові праці як зарубіжних (Ю. Величко, В. Дулін, Д. Корнеєв, С. Лутков, Р. Магомадов, М. Репін, Є. Скачков, П. Тимченко, О. Цибульська та ін.) так і вітчизняних (С. Барсук, Л. Герганов, С. Козак, І. Литвиненко, І. Сокол, Т. Спичак, О. Доброштан, В. Смелікова, В. Чернявський, О. Фролова та ін.) науковців.

Мета статті – аналіз факторів, що впливають на якість професійної підготовки фахівців морської галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу. В основних нормативних документах України поставлені цілі і завдання, спрямовані на забезпечення стандартів якості підготовки кадрів для екіпажів морських суден з метою сталого економічного і соціального розвитку України. У 2011 році Міністерство освіти і науки, молоді та спорту з метою досягнення високих стандартів компетентності випускників навчальних закладів, що здійснюють підготовку моряків, наказало реалізувати вимоги Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року [7].

У 2015 році Україна підтвердила виконання вимог Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 р. (ПДНВ), про що зазначено в циркулярному листі Міжнародної морської організації MSC. 1/Circ. 1163/Rev.9 від 15 червня 2015 року. Відповідно до рекомендацій Місії Міжнародної морської організації (International Maritime Organization, IMO) в Україні в 2015 році утворено новий центральний орган виконавчої влади – Державну службу морського та річкового транспорту України (Морську адміністрацію), яка розпочала функціонувати з 2018 року та реалізує державну політику у сферах морського та річкового транспорту, торговельного мореплавства, судноплавства на внутрішніх водних шляхах, навігаційно-гідрографічного забезпечення мореплавства, безпеки на морському та річковому транспорті [15].

У 2017 році в Україні прийнято Стратегію імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту (“дорожня карта”) [14], у

завдання якої входить визнання міжнародних стандартів у сферах торговельного мореплавства та внутрішнього водного транспорту національним законодавством. Зокрема, на виконання Директиви 2008/106/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 листопада 2008 р. про мінімальний рівень підготовки моряків планується розроблення та внесення законодавчих актів, що стосуються рівня підготовки моряків, стандартів вищої і професійно-технічної освіти, державних освітніх стандартів; розроблення та прийняття нормативно-правових актів Мінінфраструктури та МОН щодо процедур схвалення програм підготовки моряків у навчальних закладах.

У 2018 році Україна успішно пройшла аудит ІМО, метою якого була перевірка відповідності виконання Україною як державою порту, прапора та міжнародних зобов'язань у сфері безпеки судноплавства [15]. У цьому ж році здійснювалася робота інспекційної місії Європейського агентства з морської безпеки (EMSA), яка полягала в черговій (плановій) перевірці національної системи освіти, підготовки та дипломування моряків, медичних стандартів на предмет виконання вимог Міжнародної конвенції ІМО про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року, з поправками (ПДНВ), та Директиви 2008/106/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19.11.08 про мінімальний рівень підготовки моряків. Згідно з програмою аудиту комісія перевірила низку морських навчальних закладів: Херсонську державну морську академію та Херсонський Морський спеціалізований тренажерний центр при ХДМА, Національний університет “Одеська морська академія”, навчально-тренувальний комплекс “Адмірал” (м. Одеса), а також дипломно-паспортне бюро Адміністрації Херсонського морського порту (ДП “АМПУ”) [4].

Напрями реформування морської галузі відображено в таких законодавчих документах, як Морська доктрина України на період до 2035 року, Стратегічний план розвитку морського транспорту на період до 2020 року, Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року, Положення про державну систему управління безпекою судноплавства.

У Морській доктрині України на період до 2035 року [9] система підготовки та перепідготовки фахівців для морської галузі всієї світової спільноти визнана морським потенціалом країни та умовою забезпечення безпеки судноплавства, а проведенням морських наукових досліджень і підготовкою та перепідготовкою фахівців у морській галузі є одним з пріоритетів національних інтересів України у сфері морської діяльності.

Серед основних завдань Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 р. [13] виділено підвищення рівня кадрового потенціалу, оновлення та вдосконалення навчально-методичної та програмно-технічної бази для підготовки фахівців портової галузі. У Стратегічному плані розвитку морського транспорту на період до 2020 року [8] як короткострокову мету розвитку галузі річкового транспорту визначено підвищення рівня освіти та кваліфікації фахівців судноплавної та портової галузі.

За Переліком 2006 року [12] підготовка фахівців морської галузі здійснювалася за напрямками 6.070104 “Морський та річковий транспорт”, 6.070101 “Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)”.

За Переліком 2010 року [11] підготовка фахівців морської галузі здійснювалася за спеціальностями 7.07010401 “Судноводіння”, 7.07010402 “Експлуатація судових енергетичних установок” та 7.092201, 7.092201 “Електричні системи і комплекси транспортних засобів”.

За нині чинним Переліком 2015 року [10] підготовка фахівців морської галузі здійснюється за спеціальностями 271 “Річковий та морський транспорт” та 275.01 Транспортні технології (на морському та річковому транспорті) за ступенем бакалавра та магістра. На сьогодні в стані проекту стандарт вищої освіти 275 Транспортні технології (за видами) за ступенем магістра. У Стратегії імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту (“дорожня карта”) [14] розроблення та затвердження стандарту вищої освіти у сфері внутрішнього водного транспорту відповідно до Директиви Ради 87/540/ЄЕС заплановано на 2019 рік.

У цьому виникає ряд проблем. Як зазначає В. Чернявський [16, 252], у ситуації, що склалася на сьогодні в галузі морської освіти, коли немає затверджених у повному обсязі стандартів вищої освіти, навчальні програми з кожної окремої дисципліни кожен навчальний заклад розробляє сам. І якщо при розробці програм з фахових навчальних дисциплін навчальні заклади мають можливість керуватися міжнародними вимогами (Конвенція та Кодекс ПДНВ з Манільськими поправками 2010 р., базові Модельні курси ІМО), то з циклу математичної та природничо-наукової підготовки немає чітких орієнтирів.

Досить вузько в Кодексі ПДНВ [6] сформульовано вимоги до знання англійської мови, зокрема для отримання диплома вахтового помічника капітана суден вимагається достатній рівень, який дозволяє вахтовому помічнику капітана користуватися картами та іншими морськими посібниками, розуміти метеорологічну інформацію і повідомлення щодо безпеки суден та їх експлуатації, а також уміння чітко висловлювати свої думки під час зв'язку з іншими суднами чи берегом; розуміти і використовувати Стандартний морський словник Міжурядової морської консультативної організації (ІМКО). Тобто, Кодекс ПДНВ не враховує формування іншомовної, комунікативної та соціокультурної компетентності морських фахівців, на чому наголошують такі вітчизняні науковці як О. Фролова, В. Смелікова, Н. Пріміна, С. Барсук та ін.

Абстрактно в Кодексі ПДНВ зазначено про володіння морськими фахівцями інформаційними і комп'ютерними технологіями. Зокрема, для електромеханіків визначається така сфера компетенції, як “Експлуатація комп'ютерів та комп'ютерних мереж на судні”, для якої названі такі мінімальні знання, уміння та професійні навички: розуміння основних характеристик обробки даних, створення та використання комп'ютерних

мереж на суднах, використання комп'ютерів на містку, у машинному відділенні та для вирішення комерційних завдань. А як метод демонстрації цієї компетентності запропоновано екзамен та оцінка результатів підготовки, отриманої в одній або кількох з таких форм: схвалений стаж роботи; схвалений стаж підготовки на навчальному судні; схвалена підготовка на тренажері, коли це можна вжити; схвалена підготовка з використанням лабораторного обладнання. Проблема ускладнюється тим, що, як зазначають у своєму дослідженні М. Шерман та О. Безбах, у морській освіті “відсутні означення, структура та види професійної інформаційної діяльності та інформаційної культури майбутнього судоводія як вирішальні чинники формування його професійної культури та ефективного опанування фахом в умовах інформаційного суспільства” [17, 18], що негативно впливає на якість професійної підготовки фахівців морської галузі в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Наразі значна увага приділяється фундаменталізації морської освіти та підвищенню рівня не лише фахових, а й гуманітарних знань. Тому професійна підготовка майбутніх фахівців морської галузі має сприяти не лише досконалій фаховій підготовці, а й формуванню особистості, особливо толерантності до своєї і чужої культури. У зв'язку із цим програми підготовки, особливо у закладах вищої освіти, мають бути спрямовані на гуманізацію освіти, передбачатививчення питань культури, історії мореплавства своєї країни та інших країн, етики та естетики, екології, соціології, психології, філософії.

Акцентуючи увагу на ролі соціально-гуманітарних дисциплін у процесі становлення майбутніх судових офіцерів, М. Бабишена виділяє такі завдання циклу: провадження освітньої діяльності за сучасними інноваційними технологіями навчання, що забезпечує умови для оволодіння системою знань про людину та суспільство; проведення наукової, навчально-методичної та виховної роботи згідно з освітніми стандартами; формування в курсантів громадянської позиції, патріотизму, офіцерської гідності, відповідальності за долю держави, суспільства й людства; вивчення загальних основ, методів пізнання, законів і принципів функціонування ринкової економіки та підприємництва в морській галузі; вивчення героїчного минулого українського народу та етапи формування суверенної незалежної України; формування навичок писемного та усного ділового спілкування; вивчення політичного життя суспільства в його різноманітних проявах; вивчення суспільства як цілісної системи, механізмів функціонування й розвитку різних соціальних груп; дослідження основних галузей філософського знання, форм буття та шляхів пізнання світу; культури як суспільного явища, що пояснює чисельні процеси духовного й соціального життя людини [1, 9].

Нині Україна здійснює модернізацію своїх освітніх і професійних стандартів, створює умови для залучення до процесів розбудови нової Національної системи кваліфікацій (НСК). В Україні запровадження НРК, окрім того, створення умов для підтримки концепції навчання упродовж

усього життя шляхом об'єднання окремих систем освіти, також зробить можливим визнання роботодавцями Європейського Союзу дипломів українських університетів, що особливо важливо в контексті євроінтеграційних процесів [2, 24]. Одними з найважливіших заходів у країнах Європейського простору вищої освіти, спрямованих на впровадження НРК та компетентнісного підходу до опису кваліфікацій на галузевому рівні, є розроблення галузевих рамок кваліфікацій [5, 50]. Нині у сфері морської освіти вона в стані планування.

У зв'язку із цим основні тенденції розвитку морської освіти вбачаються у таких напрямках:

1. Розширення доступу до освіти і зручність навчального процесу. Сучасний курсант розраховує на те, що зможе вчитися і працювати в будь-якій точці світу, маючи можливість миттєвого доступу до навчальних матеріалів і безперешкодного спілкування з викладачем та іншими учасниками освітнього процесу.

2. Прискорення інновацій. Розвиток підприємницького мислення і розробка нових форм застосування можливостей штучного інтелекту – ось лише два напрямки з багатьох у морській освіті, які сприяють поширенню інновацій.

3. Заохочення автентичного навчання. Навчання на основі проєктів, проблем, глибинне і компетентнісне навчання – тенденції в педагогіці морської освіти, які сприяють посиленню теоретичного, прикладного та практичного характеру освіти. Студенти вчать на власному досвіді і на практиці демонструють набуті навички.

4. Відстеження й оцінка емпіричних даних. Переваги нових підходів та технологій у тому, що отримані результати та дані можна зібрати й точно виміряти, проаналізувати і на їх основі скоригувати освітню програму. Єдиний підхід використовується при відстеженні успішності, активності та поведінки студентів, а також при використанні цих даних для прийняття рішень на рівні кафедр, факультетів і всього ЗВО. Ця інформація також дозволяє персоналізувати процес навчання завдяки різним адаптивним засобам, які можуть допомогти у виявленні аспектів, де є потреба вдосконалення і вибору індивідуального контенту для кожного студента. Головною метою є створення культури вільного обміну інформацією при збереженні стандартів етичності й конфіденційності.

5. Еволюція професії викладача. Нині студенту необхідний наставник, який допомагатиме йому вирішити складні проблеми, засвоювати нові навички, а також відкривати перед ним нові горизонти. У міру того як навчальні дискусії між викладачами та студентами стають все глибше, викладачеві необхідно ненав'язливо, але ефективно спрямувати процес навчання в потрібне русло.

6. Поширення цифрової грамотності. На морському ринку праці сьогодні особливо затребувані фахівці, здатні працювати з різними медійними засобами й оперативно освоювати нові технології. При цьому недостатньо просто розуміти, як працює той чи інший пристрій або

програмне забезпечення; викладачі, співробітники та студенти повинні вміти вибудовувати зв'язки між використовуваними засобами і передбачуваними результатами, творчо підходити до застосування технологій, інтуїтивно пристосовуючись до нових контекстів.

Висновки. Таким чином, дослідження науковців поряд з професійними знаннями, вміннями і навичками з досвіду морського судноплавства визначають комунікативні та особистісні якості, якими повинен сьогодні володіти фахівець морської галузі. Важливим напрямом професійної підготовки майбутніх фахівців морської галузі є приведення її до вимог міжнародних конвенцій та стандартів вищої освіти у сфері внутрішнього водного транспорту. Стандарти вищої освіти мають розроблятися з урахуванням сучасних реалій суспільства, що характеризується глобалізаційними та інтеграційними процесами.

Література

1.Бабишена М.І. Роль соціально-гуманітарних дисциплін у процесі становлення майбутніх судових офіцерів / М.І.Бабишева // Психолого-педагогічні засади діяльності фахівця: історія, теорія, практика: матеріали міжнародної науково-практичної веб-конференції (15–16 травня 2013 р., м. Херсон). – Херсон: КВНЗ “Херсонська академія неперервної освіти”, 2013. – С. 8-10.

2.Брянцева Г. Співвідношення національної рамки кваліфікацій з європейською рамкою кваліфікацій як запорука успішного реформування вищої освіти України / Г. Брянцева, В. Молодиченко, В. Осадчий, К. Осадча, С. Симоненко // Молодь і ринок №9 (128). – 2015. – С. 23-28.

3.Диплом моряка – престиж государства. – Режим доступу: URL: http://www.cfd.com.ua/ru/news.html?_m=publications&_t=rec&id=444.

4.Завершилась робота інспекційної місії Європейського агентства з морської безпеки в Україні. – Режим доступу: URL: <https://mtu.gov.ua/news/29736.html>.

5.Захарченко В.М. Тренінг – курс “Рамки кваліфікацій: призначення, розроблення та впровадження” / В. М. Захарченко, Д. Г. Парменова. – Режим доступу: URL: http://onma.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/QFs_Trenyng-kurs_11-11-2016.pdf.

6.Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року. – Режим доступу: URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_053.

7.Наказ “Про впровадження системи стандартів якості у навчальних закладах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки, молоді та спорту, що здійснюють підготовку кадрів для екіпажів морських суден” № 1411 від 09.12.2011. – Режим доступу: URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/594->.

8.Наказ Міністерства інфраструктури України “Про затвердження Стратегічного плану розвитку річкового транспорту на період до 2020 року”. – Режим доступу: URL: <https://mtu.gov.ua/documents/446.html>.

9.Постанова “Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року” від 7 жовтня 2009 р. №1307. – Режим доступу: URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-%D0%BF>.

10. Постанова Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. – Режим доступу: URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248149695>.

11. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється

підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра. – Режим доступу: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF>.

12. Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра. – Режим доступу: URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-%D0%BF>.

13. Розпорядження “Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року” від 11 липня 2013 р. № 548-р. – Режим доступу: URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80>.

14. Стратегія імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту (“дорожня карта”). – Режим доступу: URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/747-2017-%D1%80>.

15. Україна успішно пройшла аудит ІМО. – Режим доступу: URL: <https://mtu.gov.ua/news/29908.html>.

16. Чернявський В.В. Стандартизація підготовки фахівців морської галузі на засадах компетентнісного підходу / В.Чернявський // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Сер. : Педагогічна. – 2013. – Вип. 19. – С. 250-253.

17. Шерман М. Структура професійної підготовки майбутніх судноводіїв у вищих морських навчальних закладах у контексті проблеми формування інформаційної культури / М.Шерман, О.Безбах // Наукові записки (Серія: Педагогічні науки). – Випуск 141. Частина I. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – 15-19.

References

1. Babyshena, M.I. (2013). Rol sotsialno-humanitarnykh dystsyplin u protsesi stanovlennia maibutnikh sudnovykh ofitseriv [The role of social and humanitarian sciences in the formation of future marine officers]. *Psyhholoho-pedahohichni zasady diialnosti fakhivtsia: istoriia, teoriia, praktyka – Psychological and pedagogical principles of activity of a specialist: history, theory, 8-10* [in Ukrainian].

2. Briantseva, H., Molodychenko, V., Osadchyi, V., Osadcha, K., & Symonenko, S. (2015). Spivvidnoshennia natsionalnoi ramky kvalifikatsii z yevropeiskoiu ramkoiu kvalifikatsii yak zaporuka uspishnoho reformuvannia vyshchoi osvity Ukrainy [The value of the national qualifications framework with the European qualifications framework as a guarantee of successful reform of higher education in Ukraine]. *Molod i ryнок. – Youth and market, 9, 128, 23-28* [in Ukrainian].

3. Dypлом moriaka – prestyzh hosudarstva [Seaman diploma is prestige of the state]. (n.d.). www.cfd.com.ua – Retrieved from http://www.cfd.com.ua/ru/news.html?_m=publications&_t=rec&id=444 [in Russian].

4. Zavershylas robota inspektsiinoi misii Yevropeiskoho ahenstva z morskoj bezpeky v Ukraini [The work of the inspection mission of the European Marine Safety Agency in Ukraine has been completed]. (n.d.). mtu.gov.ua – Retrieved from <http://mtu.gov.ua/news/29736.html> [in Russian].

5. Sait traning kursu “Ramky kvalifikatsii: pryznachennia, rozroblennia ta vprovadzhennia” [Site of a training course “Qualifications Framework: Designation, Development and Implementation”]. (n.d.). onma.edu.ua Retrieved from http://onma.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/QFs_Trenyng-kurs_11-11-pdf [in Ukrainian].

6. Mizhnarodna konventsiiia pro pidhotovku i dyplovuvannia moriakiv ta nesennia vakhty 1978 roku [Standards of training, certification and watchkeeping for seafarers 1978]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua Retrieved from

http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_053 [in Ukrainian].

7. Nakaz "Pro vprovadzhennia systemy standartiv yakosti u navchalnykh zakladakh, pidporiadkovanykh Ministerstvu osvity i nauky, molodi ta sportu, shcho zdiisniuiut pidhotovku kadriv dlia ekipazhiv morskyykh suden" [Order "On the introduction of a system of quality standards in educational institutions subordinated to the Ministry of Education and Science, Youth and Sports, which provide training for crews of seagoing vessels"] (n.d.). old.mon.gov.ua Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/594-> [in Ukrainian].

8. Nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy "Pro zatverdzhennia Stratehichnoho planu rozvytku richkovoho transportu na period do 2020 roku" [Order of the Infrastructure Ministry of Ukraine "On Approval of the Strategic Plan for the Development of River Transport for the Period until 2020"] (n.d.). mtu.gov.ua Retrieved from <https://mtu.gov.ua/documents/446.html> [in Ukrainian].

9. Postanova "Pro zatverdzhennia Morskoj doktryny Ukrainy na period do 2035 roku" [The Resolution "On Approval of the Marine Doctrine of Ukraine for the Period until 2035"] (n.d.). zakon3.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-%D0%BF> [in Ukrainian].

10. Postanova Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity [The Resolution On Approval of the List of Knowledge Fields and Specialties under which Higher Education Institutions are Prepared] (n.d.). www.kmu.gov.ua Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248149695> [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia pereliku spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka fakhivtsiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh za osvitno-kvalifikatsiynymy rivniamy spetsialista i mahistra [On approval of the list of specialties, which are carried out training of specialists in higher educational institutions for the educational qualification levels of a specialist and master] (n.d.). zakon2.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF> [in Ukrainian].

12. Pro perelik napriamiv, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka fakhivtsiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh za osvitno-kvalifikatsiynym rivnem bakalavra [About the list of directions on which the training of specialists in higher educational establishments is carried out at the educational-qualifying level of the bachelor's degree] (n.d.). zakon0.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-%D0%BF> [in Ukrainian].

13. Rozporiadzhennia «Pro zatverdzhennia Stratehii rozvytku morskyykh portiv Ukrainy na period do 2038 roku» [The Order «On Approval of the Strategy for the Development of Seaports of Ukraine for the Period until 2038»] (n.d.). zakon0.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80> [in Ukrainian].

14. Stratehiia implementatsii polozhen dyrektyv ta rehlamentiv Yevropeiskoho Soiuzu u sferi mizhnarodnoho morskoho ta vnutrishnoho vodnoho transportu ("dorozhnia karta") [Strategy for the implementation of the provisions of the directives and regulations of the European Union in the field of international maritime and inland water transport (roadmap)] (n.d.). zakon3.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/747-2017-%D1%80> [in Ukrainian].

15. Ukraina uspishno proishla audyt IMO [Ukraine successfully passed the IMO audit] (n.d.). mtu.gov.ua Retrieved from <https://mtu.gov.ua/news/29908.html> [in Ukrainian].

16. Cherniavskiy, V.V. (2013). Standartyzatsiia pidhotovky fakhivtsiv morskoj haluzi na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu [Standardization of training specialists in the maritime industry on the basis of a competency approach]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu im. Ivana Ohienka – Collection*

of scientific works of the Kamyanets-Podilsky National University named after. Ivan Ogienko, 19, 250-253 [in Ukrainian].

17. Sherman, M., & Bezbakh, O. (2015). Struktura profesiinoi pidhotovky maibutnix sudnovodiiv u vyshchyykh morskyykh navchalnykh zakladakh u konteksti problemy formuvannya informatsiinoi kultury [Structure of the professional training of future navigators in higher marine educational institutions in the context of the problem of information culture formation]. *Naukovi zapysky – Scientific Notes, Issue 141, Part I*, 15-19 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті актуалізовано увагу на сучасних проблемах професійної підготовки майбутніх морських фахівців в Україні. Здійснено аналіз міжнародних (Кодексу та Міжнародної Конвенції ПДНВ, рекомендацій ІМО, Директиви 2008/106/ЄС Європейського Парламенту та Ради та ін.) і національних нормативних документів щодо морської галузі та стану реформування морської галузі в Україні відповідно до міжнародних стандартів (Наказ “Про впровадження системи стандартів якості у навчальних закладах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки, молоді та спорту, що здійснюють підготовку кадрів для екіпажів морських суден”, Наказ Міністерства інфраструктури України “Про затвердження Стратеґічного плану розвитку річкового транспорту на період до 2020 року”, Постанова “Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року”, Постанова Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, Розпорядження “Про затвердження Стратеґії розвитку морських портів України на період до 2038 року”, Стратеґія імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту (“дорожня карта”) та ін.). Висвітлено проблеми в галузі морської освіти, пов’язані з імплементацією міжнародних та розробкою нових освітніх та галузевих стандартів. Підкреслено важливість розробки національних галузевих рамок кваліфікацій у морській галузі. Акцентовано увагу на ролі соціально-гуманітарних дисциплін у процесі становлення майбутніх судових офіцерів. Подано основні тенденції та напрямки розвитку морської освіти із застосуванням новітніх технологій у майбутньому.

Ключові слова: морська освіта, морська галузь, підготовка фахівців, освітній простір.